

Fundació Studium Aureum

Temporada 2019-20, concert núm. 6

"Passió Barroca"

Giovanni Battista Pergolesi

Giovanni Battista Pergolesi 1710-1736

Salve Regina

Per a soprano i cordes

1. Salve Regina
2. Ad te clamamus
3. Eia ergo, Advocata nostra
4. Et Jesum benedictum
5. O Virgo Maria

Stabat Mater

Pera soprano, contratenor i cordes

1. Stabat Mater
2. Cuius animam gementem
3. O quam tristis et afflicta
4. Quae moerebat et dolebat
5. Quis est homo
6. Vidit suum dulcem natum
7. Eja mater fons amoris
8. Sancta mater, istud agas
9. Fac ut portem Christi mortem
10. Inflammatus et accensus
11. Quando corpus morietur

No està permès l'enregistrament d'àudio o vídeo del concert sense autorització prèvia.

Es prega desconectar el telèfon mòbil.

No está permitida la grabación de audio o vídeo del concierto sin autorización previa.

Por favor desconecte su teléfono móvil.

Studium Aureum

Amb instruments d'època

Solistes:

Armelle Morvan; soprano

David Sagastume; contratenor

Orquestra:

Concertino:

Ramon Andreu

Violins:

Adriana Alcaide

Cecilia Clares

Margalida Gual

Roger Junyent

Xavier Pericàs

Lourdes Pons

Violes:

M José Gómez de la Vega

Fernando Villegas

Violoncels:

Miquel Àngel Aguiló

Rosa Cañellas

Contrabaix:

Miguel Hernández

Orgue:

Bartomeu Mut

Director:

Carles Ponseti Verdaguer

Xerrada introductòria al concert:

Mercè Pons; compositora

Passió Barroca

Carles Ponseti Verdaguer

La curta vida de Giovanni Battista Pergolesi, ha passat a la història de la música com una de les més curtes i profitoses. Pergolesi va néixer el 4 de gener de 1710 a la ciutat italiana de Jesi on va estudiar amb Francisco Santini. Després va continuar al regne de Nàpols a l'institut dei Poveri di Gesù Cristo amb Gaetano Greco i Francesco Feo, els estudis de: violí, l'orgue i composició. Va morir a Nàpols el 16 de març de 1736 al cap de vint-i-sis anys.

Resulta sorprenent que un compositor mort a vint-i-sis anys, pogués d'una manera tan espectacular aconseguir la seva fama i reconeixement. Certament fou un compositor molt valorat a la seva època, i dues de les seves composicions han transcendit de manera inalterable el pas dels temps en el cim de la música clàssica. Ens referim a la seva òpera bufa "La serva Padrona" i el seu "Stabat Mater", curiosament dues obres que se situen als antípodes, pel que respecte a la seva temàtica.

Al barroc se cercava expressar les idees i sentiments mitjançant la música, accentuant els "afectes", que era com es denominaven els estats de l'ànima: l'agitació, el sofriment, l'ira, el dolor, l'amor... tot amb una posta amb escena que intentava transportar i fer sentir el realisme d'aquests. Una característica destacable era l'accent dramàtic forçat al màxim per tal transmetre aspectes molt físics. Per exemple, si mirem un eccehomo de l'època, segurament podrem contemplar que la seva posició és molt incomoda, quasi artificial, dislocada, el que es pretén és que nosaltres per empatia puguem sentir aquesta incomoditat, el dolor o el sofriment que vol transmetre. En definitiva una intensificació dels afectes mitjançant la violència de contrastos. És en aquest apartat on Pergolesi aconsegueix desenvolupar tot el seu potencial expressiu, la seva música impregnada d'accents, d'articulacions, d'indicacions agògiques i ornamentacions contrastades, conformen una gramàtica que defineix amb netedat i precisió el seu llenguatge. Pergolesi va ocupar un espai de transició dins el barroc, el seu estil operístic, clarament melòdic el va atracar a l'estil galant i cantable, i d'altra banda l'ús del contrapunt i les dissonàncies foren una herència de la retòrica madrigalística del segle XVII.

L'Stabat Mater de Pergolesi és un dels cims de la història de la música sacra i que destaca pel seu gran dramatisme. En concret el drama humà d'enfrontar-se a la mort d'un fill de manera descarnada i desolada, del Crist humanitzat perquè tots puguem sentir el seu dolor.

La seqüència de l'Stabat Mater pertany al ritu catòlic, data del segle XIII i és atribuïda a Innocenci III i al franciscà Jacopone da Todi. La seqüència està relacionada amb la passió de Crist, concretament descriu el sofriment de la Verge Maria, Mare de Déu a la crucifixió del seu fill. Sens dubte un text tan expressiu ha fet que molts de compositors de totes les èpoques s'interessin per ell, fàcilment passen dels dos-cents.

Pergolesi va rebre l'encarrec de la Confraternità dei Cavalieri di San Luigi de Palazzo de Nàpols. Nou anys abans la mateixa confraria havia encarregat un Stabat Mater a Alessandro Scarlatti. Aquest és el model formal i instrumental que Pergolesi va fer servir per escriure la seva obra.

L'obra està dividida en 12 parts, en elles s'alternen solos i duets de les dues veus solistes. Aquestes sempre estan acompanyants de les cordes i el continu. Pergolesi tria com a tonalitat inicial la de Fa menor. El temperament, és a dir, les diferents distàncies entre les notes de l'escala determinen la "manera de ser" del discurs, la falta de simetria sonora entre les notes de l'escala, era el més freqüent en el barroc. El temperament igual que és la divisió de tons i semitons en distàncies iguals, va ser més utilitzat posteriorment. Així trobem que les tonalitats són diferents

en la seva sonoritat perquè cada una té distàncies diferents entre les seves notes i per tant sonen de manera específica. Tot aquest vocabulari tonal era ben conegut i utilitzat. Pergolesi com hem dit trià el Fa menor per començar l'obra, a l'època aquesta tonalitat cercava expressar un afecte de tenora i calma i a la vegada una profunditat i gravetat properes a la desesperança, a una ansietat de l'ànima. Com es pot apreciar, aquesta elecció està íntimament lligada al dramatisme del text. D'aquesta manera se succeeixen les parts, que van canviant de tonalitat (sempre tonalitats de bemolls) segons el que vol expressar el text i el compositor, fins a concloure en la mateixa tonalitat de Fa menor amb la que comença l'obra.

La Salve Regina en Do menor igual que l'Stabat Mater foren escrits al darrer any de vida del compositor. Amb-dues comparteixen tot el que hem explicat. La intensa oració Mariana, exclama tot el text amb passió i anhel, cercant el repòs en la darrera afirmació: "O clemens, O pia, O dulcis Virgo Maria".

A la mort de Pergolesi alguns editors varen voler treure profit de la seva popularitat i prestigi, així algunes obres de dubtosa procedència varen ser etiquetades com a obres seves. En el cas de la Salve en Do menor és tanta la familiaritat del llenguatge utilitzat, com de la qualitat de l'obra, que sense-dubta són obres germanes.

Pasión Barroca

Carles Ponseti Verdaguer

La curta vida de Giovanni Battista Pergolesi, ha passat a la història de la música com una de les més curtes i profitoses. Pergolesi va néixer el 4 de gener de 1710 a la ciutat italiana de lesi on va estudiar amb Francisco Santini. Després va continuar al regne de Nàpols a l'institut dei Poveri di Gesù Cristo amb Gaetano Greco i Francesco Feo, els estudis de: violí, l'orgue i composició. Va morir a Nàpols el 16 de març de 1736 al cap de vint-i-sis anys.

Resulta sorprenent que un compositor mort a vint-i-sis anys, pogués d'una manera tan espectacular aconseguir la seva fama i reconeixement. Certament fou un compositor molt valorat a la seva època, i dues de les seves composicions han transcendit de manera inalterable el pas dels temps en el cim de la música clàssica. Ens referim a la seva òpera bufa "La serva Padrona" i el seu "Stabat Mater", curiosament dues obres que se situen als antípodes, pel que respecte a la seva temàtica.

Al barroc se cercava expressar les idees i sentiments mitjançant la música, accentuant els "afectes", que era com es denominaven els estats de l'ànima: l'agitació, el sofriment, l'ira, el dolor, l'amor... tot amb una posta amb escena que intentava transportar i fer sentir el realisme d'aquests. Una característica destacable era l'accent dramàtic forçat al màxim per tal transmetre aspectes molt físics. Per exemple, si mirem un eccehomo de l'època, segurament podrem contemplar que la seva posició és molt incomoda, quasi artificial, dislocada, el que es pretén és que nosaltres per empatia puguem sentir aquesta incomoditat, el dolor o el sofriment que vol transmetre. En definitiva una intensificació dels afectes mitjançant la violència de contrastos. És en aquest apartat on Pergolesi aconsegueix desenvolupar tot el seu potencial expressiu, la seva música impregnada d'accents, d'articulacions, d'indicacions agògiques i ornamentacions contrastades, conformen una gramàtica que defineix amb netedat i precisió el seu llenguatge.

Pergolesi va ocupar un espai de transició dins el barroc, el seu estil operístic, clarament melòdic el va atracar a l'estil galant i cantable, i d'altra banda l'ús del contrapunt i les dissonàncies foren

una herència de la retòrica madrigalística del segle XVII.

L'Stabat Mater de Pergolesi és un dels cims de la història de la música sacra i que destaca pel seu gran dramatisme. En concret el drama humà d'enfrontar-se a la mort d'un fill de manera descarnada i desolada, del Crist humanitzat perquè tots puguem sentir el seu dolor.

La seqüència de l'Stabat Mater pertany al ritu catòlic, data del segle XIII i és atribuïda a Innocenci III i al franciscà Jacopone da Todi. La seqüència està relacionada amb la passió de Crist, concretament descriu el sofriment de la Verge Maria, Mare de Déu a la crucifixió del seu fill. Sens dubte un text tan expressiu ha fet que molts de compositors de totes les èpoques s'interessin per ell, fàcilment passen dels dos-cents.

Pergolesi va rebre l'encarrec de la Confraternità dei Cavalieri di San Luigi de Palazzo de Nàpols. Nou anys abans la mateixa confraria havia encarregat un Stabat Mater a Alessandro Scarlatti. Aquest és el model formal i instrumental que Pergolesi va fer servir per escriure la seva obra.

L'obra està dividida en 12 parts, en elles s'alternen solos i duets de les dues veus solistes. Aquestes sempre estan acompanyants de les cordes i el continu. Pergolesi tria com a tonalitat inicial la de Fa menor. El temperament, és a dir, les diferents distàncies entre les notes de l'escala determinen la "manera de ser" del discurs, la falta de simetria sonora entre les notes de l'escala, era el més freqüent en el barroc. El temperament igual que és la divisió de tons i semitons en distàncies iguals, va ser més utilitzat posteriorment. Així trobem que les tonalitats són diferents en la seva sonoritat perquè cada una té distàncies diferents entre les seves notes i per tant sonen de manera específica. Tot aquest vocabulari tonal era ben conegut i utilitzat. Pergolesi com hem dit trià el Fa menor per començar l'obra, a l'època aquesta tonalitat cercava expressar un afecte de tenora i calma i a la vegada una profunditat i gravetat properes a la desesperança, a una ansietat de l'ànima. Com es pot apreciar, aquesta elecció està íntimament lligada al dramatisme del text. D'aquesta manera se succeeixen les parts, que van canviant de tonalitat (sempre tonalitats de bemolls) segons el que vol expressar el text i el compositor, fins a concloure en la mateixa tonalitat de Fa menor amb la que comença l'obra.

La Salve Regina en Do menor igual que l'Stabat Mater foren escrits al darrer any de vida del compositor. Amb-dues comparteixen tot el que hem explicat. La intensa oració Mariana, exclama tot el text amb passió i anhel, cercant el repòs en la darrera afirmació: "O clemens, O pia, O dulcis Virgo Maria".

A la mort de Pergolesi alguns editors varen voler treure profit de la seva popularitat i prestigi, així algunes obres de dubtosa procedència varen ser etiquetades com a obres seves. En el cas de la Salve en Do menor és tanta la familiaritat del llenguatge utilitzat, com de la qualitat de l'obra, que sense-dubta són obres germanes.

Stabat Mater

1. Stabat Mater dolorosa
luxta crucem lacrimosa,
Dum pendebat filius.
2. Cuius animam gementem
Contristatam et dolentem
Pertransivit gladius.
3. O quam tristis et afflicta
Fuit illa benedicta
Mater unigeniti.
4. Quae maerebat et dolebat.
Et tremebat, cum videbat
Nati poenas incliti.
5. Quis est homo qui non fleret,
Matrem Christi si videret
In tanto supplicio?
Quis non posset contristari,
Piam matrem contemplari
Dolentem cum filio?
Pro peccatis suae gentis
Jesum vidit in tormentis
Et flagellis subditum.
6. Vidit suum dulcem natum
Morientem desolatum
Dum emisit spiritum.
7. Eja mater fons amoris,
Me sentire vim doloris
Fac ut tecum lugeam.
8. Fac, ut ardeat cor meum
In amando Christum Deum,
Ut sibi complaceam.
9. Sancta mater, istud agas,
Crucifixi fige plagas
Cordi meo valide.
Tui nati vulnerati
Tam dignati pro me pati,
Poenas mecum divide!
Fac me vere tecum flere,
Crucifixo condolere,
Donec ego vixero.
Juxta crucem tecum stare
Te libenter sociare
In planctu desidero.
Virgo virginum praeclara,
Mihi jam non sis amara,
Fac me tecum plangere.
10. Fac ut portem Christi mortem
Passionis eius sortem
Et plagas recolere.
Fac me plagis vulnerari,
Cruce hac inebriari
Ob amorem filii,

Estava la Mare

1. Estava dreta la Mare dolorosa,
devora la creu, plorosa,
mentre hi penjava el seu Fill.
2. L'ànima de la qual gemegant,
trista i dolent
va atravessar una espasa.
3. Oh, que trista i afligida
va estar la beneïda
Mare de l'unigenit!
4. La qual planyia i es dolia i
s'estremia en veure
les penes del seu inclit fill.
5. Quin home no ploraria
si veiés la mare de Crist
en un suplici tan gran?
Qui no s'entristiria
en contemplar la mare piadosa
patint amb el seu fill?
Pels pecats del seu poble
va veure Jesús enmig dels turments
i doblegat pels fuets.
6. Va veure el seu dolç fill
morint desolat
mentre lliurava el seu esperit.
7. Oh, mare, font d'amor,
fes-me sentir la força del teu dolor,
fes que pugui plorar amb tu.
8. Fes que el meu cor cremi
en l'amor de Crist, el meu Déu,
per tal que el pugui complaure.
9. Santa Mare, fes això,
fixa les llagues del crucificat
fortament al meu cor.
Reparteix amb mi les penes
del teu fill malferit
que tant va patir per mi!
Fes, doncs, que plori amb tu,
que comparteixi el dolor amb el
crucificat, mentre jo sigui viu.
Vull estar amb tu devora la creu,
unir-me amb tu de bon grat
en el teu plor.
Verge insigne entre les verges,
no siguis per a mi amarga,
deixa'm plorar amb tu.
10. Fes que carregui amb la mort
de Crist, fes-me soci de la seva passió
i que reculli les seves llagues.
Fes que em fereixin les seves llagues,
que resti embriac amb aquesta creu
per amor del teu fill,

Estaba la Madre

1. Estaba de pie la Madre dolorosa
junto a la Cruz, lacrimosa,
mientras pendía el Hijo.
2. Cuya ánima gimiente,
triste y doliente
atravesó una espada.
3. ¡Oh cuán triste y afligida
estuvo aquella bendita
Madre del Unigénito!
4. Se lamentaba y se dolía y
se estremecía al ver
las penas de su excelso Hijo.
5. ¿Qué hombre no lloraría
si a la Madre de Cristo
viera en tanto suplicio?
¿Quién no se entristecería
contemplando a la Madre
sufriendo con su Hijo?
Por los pecados de su gente
vio a Jesús en los tormentos
y doblegado por los azotes.
6. Vio a su dulce Hijo
muriendo desolado
al entregar su espíritu.
7. Oh, Madre, fuente de amor,
hazme sentir la fuerza de tu dolor,
haz que pueda llorar contigo.
8. Haz que mi corazón arda
en el amor de Cristo, Dios mío,
para que pueda complacerlo.
9. Santa Madre, haz esto,
fija las llagas del Crucificado
fuertemente en mi corazón.
Reparte conmigo las penas
de tu Hijo malherido
que por mí tanto sufrió.
Déjame llorar contigo
condolerme por el crucificado
mientras yo esté vivo.
Quiero estar junto a la Cruz
contigo y contigo asociarme
en el llanto.
Virgen de Vírgenes preclara
no te amargues ya conmigo,
déjame llorar contigo.
10. Haz que cargue con la muerte
de Cristo, hazme socio de su pasión,
haz que recoja sus llagas.
Haz que me hieran sus llagas,
haz que con la Cruz me embriague,
por amor de tu Hijo,

11. Inflammatus et accensus,
Per te virgo sim defensus
In die iudicii.
Fac me cruce custodiri,
Morte Christi praemuniri,
Confoveri gratia.

12. Quando corpus morietur
Fac ut animae donetur
Paradisi gloria. Amen.

Salve Regina

1. Salve, Regina,
Mater misericordiae:
Vita, dulcedo,
et spes nostra, salve.

2. Ad te clamamus,
exsules, filli evae.
Ad te suspiramus, gementes et flentes
in hac lacrimarum valle.

3. Eia ergo Advocata nostra,
illos tuos misericordes oculos
ad nos converte.

4. Et Iesum, benedictum fructum
ventris tui,
nobis post hoc exsilium ostende.

5. O clemens, O pía,
O dulcis Virgo María.

11. Que inflammat i encès,
sigui defensat per tu, Verge,
en el dia del judici.
Fes que jo sigui resguardat per la
creu, que sigui salvat per la mort de
Crist, que sigui alleujat per la teva gràcia.

12. Quan el meu cos mori,
fes que la gloria del paradís
sigui donada a la meva ànima. Amèn

Salve, Reina

1. Salve, Reina,
Mare de misericòrdia,
vida, dolçor,
esperança nostra, salve.

2. A tu clamam
els pobres fills d'Eva.
A tu suspiram gemegant i plorant
en aquesta vall de llàgrimes.

3. Apa, doncs, advocada nostra,
gira cap a nosaltres aqueixos
ulls teus misericordiosos.

4. I després d'aquest exili
mostra'ns Jesús,
fruit beneït del teu ventre.

5. Oh clement, oh piadosa,
Oh dolça Verge Maria.

11. Inflamado y prendido en llamas,
defiéndeme tú,
Virgen, en el día del juicio.
Haz que yo sea preservado por la cruz,
que sea salvado por la muerte de
Cristo, que sea aliviado por tu gracia.

12. Cuando mi cuerpo muera,
haz que al alma le sea dada
del Paraíso la gloria. Amén.

Salve, Reina

1. Salve, Reina,
Madre de misericordia,
vida, dulzura,
esperanza nuestra, salve.

2. A ti clamamos
los pobres hijos de Eva,
a ti suspiramos, gimiendo y llorando
en este valles de lágrimas.

3. Venga pues, abogada nuestra,
vuelve hacia nosotros aquellos ojos
tuyos misericordiosos.

4. Y después de este exilio
muéstranos a Jesús,
fruto bendito de tu vientre.

5. Oh clemente, oh piadosa,
oh dulce Virgen María.

Traducció i adaptació dels textos: Joan Carles Simó

Rotger

DURENDESA®
ASESORES INMOBILIARIOS

